

Чудотворни нож

Некакав младић учини клетву да се не ће оженити другом но царевом ђевојком, те један дан стопице крене у цара и запреси ђевојку. Цар не смијући му рећи да му је не да, рече му: "Добро синко, даћу ти ђевојку, али најдаље до осам дана да ми додавиш коња једнога неокоћена бијела без биљеге, другога нејахана црљена с црном главом, и трећега непоткивана црна с бијелом главом и бијелијем ногама и да их мене дарујеш, а мојој царици онолико блага колико би могли ови три коња доћерати; а ако ово не додавиш, твоја ђевојка не ће бити."

Младић кад то чу, нагна се на свакојаке мисли, пак најпослије захвали цару на ђевојци и пође с Богом натраг како је и дошао. Срећом, кад се он с царем разговарао, све је слушала царева шћер и вирјела младића, који јој се љепши учини од и каква на овоме свијету чоєка, те она у та час напише књигу посланицу те је пошље за њим по једној највјернијој слози, у којој му пише да сјутра у јутро рано крадом до ње дође, и да инако не учини ако жели да њу узме за жену. Кад књигу опреми, ону исту ноћ украде оцу из потаје један чудотворни нож, па с њиме сјутрадан у јутро у сусрет ономе младићу, који бјеше пошао како му је она писала.

Теке се састану, ухвате једно друго за руку док се познаду и једно другом докаже да се љубе, и закуну се да их не ће друго ништа раздвојити вако црна земља. Тадар царева шћер рече му: "Ево ти овога коња испод мене, нањ узјаши те брзо у вилену гору пут истока, и кад дођеш на једну тророгу главицу, обрни се с десне на лијеву док упациш једну бисерну ливаду и по њој пасу свакојаки коњи, те одабери онака три коња каква ти је мој отац нарекао, али ако би се препали, а ти извади овај нож и пут сунца окрени да се обасја ливада, онда ће ти сви коњи сами доћи и као јагњад паднути пред тобом, те ћеш их тако похватати и са собом довести. Кад коње похваташ, погледај око себе док угледаш један ћепариз насред оне ливаде, коријен му је мједен, гране сребрне а перја златна; пођи к њему и удри ножницом од ножа у коријен, и отвориће ти се силновите и од сваке сиже аспре, те узми и натовари оне три коња и с њима овамо бјежи, те ћеш тако мојега оца цара смирити и мене ће ти он поклонити."

Чувши младић ово обесели се, те узјаше на онога ђевојчина коња и зађене за пас онај чудотворни нож па управ к оној гори упути се, и кад дође на ону главицу, угледа ливаду и по ливади коња свакојакијех; кад сиђе у ливаду, коњи се почну плашити, а он извади нож и окрену пут сунца, те сину да се сва ливада засја као на гори сунце кад огрије, и ево ти од свакуда свакојакијех коња к њему, и како који долази, тако на прва кољена пред њим пада, а он почне бирати и изабере онака три каква му је цар наручио. Кад коње изабере, ондар стане те тамо амо погледа и види насред ливаде они ћепариз, те он к њему, куцне ножницом од онога ножа у коријен, док шта ћеш виђети? отворе се и почну се просипати из коријена силне аспре; ондар он напуни вреће и натовари на оне три коња, па к цару.

Кад дође пред цара и кад цар види коње и аспре, зачуди се и већ му инако није могло бити, него му обећа шћер за жену, упита га какву ће прђију и колико ће прђије тражити, а он му

одговори: "Честити царе! Ђевојку твоју шћер за главно, а твој нож чудотворни за добит." И ово му обоје цар дарује, те он дома натраг с ђевојком и ножем пјевајући.

Златна јабука и девет пауница

Био један цар, па имао три сина и пред двором златну јабуку, која за једну ноћ и уцвета, и узре, и неко је обере, а никако се није могло дознати ко. Једном стане се цар разговарати са својим синовима: „Куд се то дева род с наше јабуке!" На то ће рећи настарији син: „Ја ћу ноћас чувати јабуку, да видим ко је то бере." И кад се смркне, он отиде под јабуку па легне под њом да је чува, али кад јабуке већ почну зрети, он заспи, па кад се у зору пробуди, а то јабука обрана. Онда он отиде к оцу и каже му све по истини. Тада се понуди други син да чува јабуку, али и он прође као и онај: заспи под јабуком, па кад се у зору пробуди, а то јабука обрана. Сад дође ред на најмлађега сина да и он чува јабуку; он се оправи, дође под јабуку и намести кревет под њом, па легне спавати. Кад буде испред поноћи, он се пробуди, па погледа на јабуку, а јабука већ почела зрети, сав се двор сјаје од ње. У тај час долети девет златних пауница, осам падну на јабуку, а девета њему у кревет; како падне на кревет, створи се девојка да је није било лепше у свему царству. Тако су се њих двоје грлили и љубили до после поноћи. Па онда девојка устане, и захвали му на јабукама, а он стане молити да му остави барем једну; а она му остави две: једну њему, а другу да однесе своме оцу. Девојка се потом опет претвори у пауницу и одлети са осталима. Кад ујутру дан осване, устане царев син па однесе оцу оне обадве јабуке. Оцу буде то врло мило, и похвали најмлађега сина. Кад буде опет увече, најмлађи царев син опет се намести као и пре да чува јабуку, и сачува је опет онако, и сутрадан опет донесе оцу две златне јабуке. Пошто је тако неколико ноћи једнако радио, онда му браћа почну злобити, што они нису могли јабуке сачувати, а он је сваку ноћ сачува. У томе се још нађе некака проклета бабетина која им се обећа да ће ухватити и дознати како он јабуку сачува. Кад буде увече, та се баба прикраде под јабуку, па се подвуче под кревет и онде се притаји. После дође и најмлађи царев син, те легне као и пре. Кад буде око поноћи, али ето ти девет пауница, осам падну на јабуку, а девета њему у кревет, па се претвори у девојку. Онда баба полагаано узме девојчину плетеницу, која је висила низ кревет, па је осече, а девојка одмах ђипи с кревета, створи се пауница па полети, а остале паунице с јабуке за њом, и тако их нестане. Онда ђипи и царев син па повиче: „Шта је то?" Кад тамо, али баба под креветом; он зграби бабу па је извуче испод кревета и сутрадан заповеди те је растргну коњма на реповима. Паунице више не дођу на јабуку, и зато је царев син једнако тужио и плакао. Најпоследње науми да иде у свет да тражи своју пауницу, и да се не враћа кући док је не нађе; па онда отиде к оцу и каже му што је наумио. Отац га стане одвраћати и говорити му да се махне тога, него ће му он наћи другу девојку коју год хоће у своме царству. Али је то све било залуду, он се спреми и још с једним слугом пође у свет да тражи своју пауницу. Идући тако задуго по свету, дође једанпут на једно језеро, и

онде нађе једне велике и богате дворе и у њима једну бабу, царицу, и једну девојку, бабину кћер, па запита бабу: „Забога, бако! Еда ли ти што знаш за девет златних пауница?" А баба му стане казивати: „Е, мој синко, знам ја за њих: оне долазе свако подне овде на ово језеро, те се купају; него се ти прођи пауница, већ ево ти моја кћи, красна девојка, и толико благо, све ће теби остати." Али он, једва чекајући да види паунице, није хтео ни слушати што баба говори за своју кћер. Кад буде ујутру, царев син устане и оправи се на језеро да чека паунице, а баба поткупи слугу његова и да му један мешчић, којим се ватра пири, па му рече: „Видиш овај мешчић; кад изиђете на језеро, ти му кришом само мало дуни за врат, иа ће заспати те се неће моћи с пауницама разговарати." Несретни слуга тако и учини: кад изиђу на језеро, он нађе згону па своме господару дуне за врат из онога мешчића, а он сиромаш одмах заспи као мртав.

Тек што он заспи, али ето ти девет пауница; како дођу, осам падну на језеро, а девета њему на коња, па га стане грлити и будити: „Устај, храно! Устај срце! Устај душо!" А он ништа не зна, као да је мртав. Паунице пошто се окупају, одлете све заједно. Онда се он одмах пробуди, па запита слугу: „Шта је? Јесу ли долазиле?" А слуга одговори да су долазиле и како су осам пале у језеро, а девета њему на коња, и како га је грлила и будила. Царев син, сиромаш, чујући то, да се убије. Кад буде други дан ујутру, он се опет оправи са слугом, седне на коња, па све поред језера шеће. Слуга опет нађе згону те му дуне за врат из мешчића, а он одмах заспи као мртав. Тек што он заспи, али ето ти девет пауница: осам падну у језеро, а девета њему на коња, па га стане грлити и будити: „Устај храно! Устај срце! Устај душо!" Али ништа не помаже: он спава као мртав. Онда она рече слуги: „Кажи господару своме: још сутра може нас овде дочекати, па нас више никад овде неће видети." И тако опет одлете. Тек што оне одлете, пробуди се царев син, па пита слугу: „Јесу ли долазиле?" А слуга му одговори: „Јесу и поручиле су ти да их још и сутра можеш овде дочекати, па више никад овде неће доћи." Он сиромаш, кад то чује, не зна шта ће од себе да ради: све чупа косу с главе од муке и жалости. Кад трећи дан осване, он се опет оправи на језеро, уседне на коња, па све покрај језера, али није хтео шетати, него све стане трчати да не би заспао. Али опет слуга некако нађе згону те му дуне из мешчића за врат, а он одмах падне по коњу и заспи. Тек што он заспи, али ето ти девет пауница; како дођу, осам падну у језеро, а девета њему на коња, па га стане будити и грлити: „Устај храно! Устај срце! Устај душо!" Али ништа не помаже: он спава као мртав. Онда рече пауница слуги: „Кад ти устане господар, кажи му нека смакне горњи клин на доњи, па ће ме онда наћи." С отим одлете све паунице. Како оне одлете, а царев син пробуди, па запита слугу: „Јесу ли долазиле?" А слуга одговори: „Долазиле су, и она што је била пала теби на коња, рекла ми је да ти кажем да смакнеш горњи клин на доњи, па ћеш је онда наћи." Како он то чује, истргне сабљу те осече слуги главу. После тога почне сам путовати по свету, и, тако путујући задуго, дође у једну планину, и онде заноћи у једнога пустиника, па га запита не би ли му знао казати што за девет златних пауница. Пустиник му одговори: „Е, мој синко! Срећан си, сам

те је Бог упутио куда треба. Одавде нема до њих више од по дана хода. Само ваља управо да идеш, па ћеш наћи једне велике вратнице, кад прођеш оне вратнице; држи десно, па ћеш доћи управо у њихов град, онде су њихови двори."

Кад ујутру сване, царев син устане, оправи се, и захвали пустинику, па пође како му је казао. И тако путујући наиђе на велике вратнице, и прошавши их, одмах узме десно, и тако око подне угледа град где се бели, и врло се обрадује. Кад уђе у град, напита и двор златних пауница. Кад дође на врата, онде га заустави стража и запита ко је и откуда је, па пошто се он каже, отиду те јаве царици, а она, како чује, као без душе дотрчи пред њега онако као девојка, па узевши се с њим под руке, уведе га у дворе. Ту буде велика радост, и после неколико дана венчају се њих двоје, и он остане живети онде код ње. После некога времена пође царица у шетњу, а царев син остане у двору; царица му на поласку да кључеве од дванаест подрума, па му рече: „У све подруме можеш ићи, али у дванаести не иди нипошто, нити га отварај, не шали се главом!" С отим она отиде. Царев син, оставши сам у двору, стане мислити у себи: „Шта би то било у дванаестом подруму!" Па онда стане отворати подруме све редом. Кад дође на дванаести, није изнајпре хтео отворати га, али га опет стане копати: шта би то било у томе подруму! Па најпосле отвори и дванаести подрум, кад тамо, али насред подрума једно велико буре са гвозденим обручима одврањено, па из њега изиђе глас: „Забога, брате, молим те, умрех од жеђи; дај ми чашу воде." Царев син узме чашу воде па успе у буре, али како је он успе, одмах пукне један обруч на бурету. Затим опет изађе глас из бурета: „Забога, брате, умрех од жеђи; дај ми јоигједну чашу воде." Царев син опет успе чашу воде, а на бурету пукне још један обруч. По трећи пут изифе глас из бурета: „Забога, брате, умрех од жеђи; дај ми још једну чашу воде." Царев син успе још једну чашу воде, пукне обруч и трећи; онда се буре распадне, а змај излети из њега, па на путу ухвати царицу и однесе је.

После дођу слушкиње и кажу царевоме сину шта је и како је, а он, сиромах, од жалости није знао шта ће радити; најпосле науми опет да иде у свет да је тражи. И тако путујући по свету задуго, дође на једну воду, па идући покрај оне воде, опази у једној локви малу рибицу где се праћака. Рибица, кад види царевог сина, стане му се молити: „По Богу да си ми брат! Баци ме у воду; ја ћу теби једаред врло требовати, само узми од мене једну љуску, па кад ти затребам, само је протри мало." Царев син дигне рибицу, узме од ње једну љуску, па рибицу баци у воду а љуску завије у мараму. После некога времена, идући тако по свету, нађе лисицу где се ухватила у гвожђа. Кад га лисица опази, рече му: „По Богу да си ми брат! Пусти ме из ових гвожђа, ја ћу ти кадгод требати, само узми од мене једну длаку, па кад ти затребам, само је мало протри." Он узме од ње једну длаку, па је пусти. Опет, тако идући преко једне планине, нађе курјака где се ухватио у гвожђа. И курјак, кад га види, рече му: „По Богу да си ми брат! Пусти ме, ја ћу теби бити у невољи, само узми од мене једну длаку, па кад ти затребам, само је мало протри." Он узме длаку од курјака, па га пусти. Иза тога царев син, опет дуго путујући, сrete једнога човека, па га запита: „Забога, брате! Еда ли си чуо кад од кога где су двори змаја цара?" Овај га човек лепо

упути и каже му и време у које ваља да је тамо. Онда му царев син захвали, па пође унапредак и једва једном дође у град змајев.

Кад уђе у змајеве дворе, нађе своју љубу, и обоје се врло обрадују кад се састану, па се стану разговарати шта ће сад, како ће се избавити. Најпосле се договоре да беже. Бржебоље спреме се на пут, седну на коње, па бежи. Како они умакну из двора, а змај на коњу дође; кад уђе у двор, али царице нема; онда он стане говорити коњу: „Шта ћемо сад? Или ћемо јести и пити, или ћемо терати?" Коњ му одговори: „Једи и пиј, стићи ћемо их, не старај се." Кад змај руча, онда седне на коња, па терај за њима, и за тили час их стигне. Како их стигне, царицу отме од царевог сина, па му рече: „Ти иди с Богом, сад ти праштам за оно што си ми у подруму дао воде; али се више не враћај, ако ти је живот мио." Он сиромах пође мало, али не могавши срцу одолети, врати се натраг, па сутрадан опет у змајев двор, и нађе царицу, а она седи сама у двору и сузе рони. Кад се наново видеше и састаше, почеше се опет разговарати како би побегли. Онда рече царев син њојзи: „Кад дође змај, питај ти њега где је добио онога коња, па ћеш ми казати, да и ја тражим онакога, не бисмо ли му како утекли." С отим отиде из двора.

Кад змај дође кући, она му се стане умиљавати и превијати се око њега, и од свашта се с њиме разговарати; па му најпосле рече: „Ала имаш брза коња! Где га доби, тако ти Бога!" А он јој одговори: „Е, вде сам ја добио, онде не може свак добити. У тој и тој планини има једна баба, па има дванаест коња за јаслама, да не знаш који је од кога лепши. А има један у буцаку коњ као да је губав, тако се чини, али је он најбољи; он је брат мога коња; њега ко добије, може у небеса ићи. Али ко хоће да добије од бабе коња, ваља да служи у ње три дана: у бабе има једна кобила и ждребе, па ту кобилу и ждребе ваља чувати три ноћи; ко за три ноћи сачува кобилу и ждребе, баба му да коња да бира којег хоће. А ко се у бабе најми, па за три дана не сачува кобиле и ждребета, он је изгубио главу." Сутрадан, кад змај отиде од куће, царев син дође, па му она каже све шта је чула од змаја. Онда он отиде у ону планину к баби, и дошавши к њој, рече јој: „Помози Бог, бако!" А она му прихвати Бога: „Бог ти помогао, синко; а које добро?" Он јој рече: „Рад бих у тебе служити." Онда му баба рече: „Добро, синко. За три дана ако ми сачуваш кобилу, даћу ти коња кога год хоћеш; ако ли не сачуваш, узећу ти главу." Па га онда изведе насред двора, око којег је био све колац до коца, и на свакоме коцу по људска глава, само на једном није била, и овај је колац све једнако викао: „Дај, баба, главу." Баба му ово све покаже, па му рече: „Видиш, ови су сви били у мене у најму, па нису могли кобиле сачувати." Али се царев син од тога не поплаши, него остане код бабе да служи. Кад буде увече, уседне он на кобилу па у поље, а ждребе трчи уз кобилу. Тако је седео на кобили једнако, а кад буде око поноћи, он задрема на кобили и заспи, а кад се пробуди, а он опкорачио некаку кладу па седи на њој и држи улар у рукама. Како то види, препадне се, па скочи да тражи кобилу, и тако тражећи је удари на некаку воду. Кад је види, онда се сети оне рибице што је из локве у воду бацио, па извадивши из мараме ону њезину љуску, протре је мало међу прстима, а рибица му

се уједанпут јави из воде: „Шта је, побратиме?" А он јој одговори: „Утекла ми бабина кобила, па не знам где је." А рибица му рече: „Ево је међу нама, створила се риба а ждребе рибић; него удри уларом по води и реци: дура, бабина кобила!" Онда он удари уларом по води говорећи: „Дура, бабина кобила!" А она одмах постане кобила као што је и била и изиђе са ждребетом на обалу.

Онда је он заулари и узјаше па кући, а ждребе уз кобилу. Кад дође кући, баба њему да јести, а кобилу уведе у коњушницу, па све жарачем: „У рибе, курво!" А кобила јој одговори: „Ја сам била у рибама, али су њему рибе пријатељи, па ме проказаше." Онда опет баба: „А ти у лисице!" Кад буде пред ноћ, он уседне на кобилу, па у поље, а ждребе трчи уз кобилу. Тако је седео једнако на кобили, а кад буде око поноћи, он задрема на кобили и заспи, а кад се прене, а он опкорачио некаку кладу па седи на њој и држи улар у рукама. Кад то види, препадне се па скочи да тражи кобилу. Али му одмах падне на памет што је баба кобили говорила, па извади из мараме ону лисичју длаку и протре је, а лисица уједанпут те преда њ: „Шта је, побратиме?" А он одговори: „Утекла ми бабина кобила, па не знам где је." А лисица му одговори: „Ево је међу нама, створила се лисица а ждребе лисичић; него удри уларом о земљу па реци: дура, бабина кобила!" Он онда удари уларом о земљу говорећи: „Дура, бабина кобила!", а кобила постане кобила као што је и била и уједанпут се са ждребетом обри пред њим. Онда је он заулари и узјаше па кући, а ждребе уз кобилу. Кад дође кући, баба му изнесе ручак, а кобилу одмах уведе у коњушницу, па све жарачем говорећи: „У лисице, курво!" А она јој одговори: „Била сам у лисицама, али су лисице њему пријатељи, па ме проказаше." Онда опет баба: „А ти у курјаке!" Кад буде пред ноћ, царев син уседне на кобилу па хајде у поље, а ждребе трчи уз кобилу. Тако је седео на кобили једнако, а кад буде око поноћи, он задрема и заспи на кобили, а кад се прене, а он опкорачио некаку кладу па седи на њој и улар држи у рукама. Кад то види, препадне се па скочи да тражи кобилу; али му одмах падне на памет што је баба кобили говорила, па извади из мараме курјачју длаку и протре је, а курјак уједанпут те преда њ: „Шта је, побратиме?" А он му рече: „Утекла ми бабина кобила, па не знам где је." А курјак му рече: „Ево је међу нама, створила се курјачица а ждребе курјачић; него удри уларом о земљу, па реци: дура, бабина кобила!" Он онда удари уларом о земљу говорећи: „Дура, бабина кобила!", а кобила постане кобила као што је и била и уједанпут се са ждребетом обри пред њим. Онда је царев син заулари и узјаше па кући, а ждребе уз кобилу. Кад дође кући, баба му да ручак, а кобилу уведе у коњушницу, па све жарачем говорећи: „У курјаке, курво!" А кобила јој одговори: „Била сам у курјацима, али су курјаци њему пријатељи, па ме проказаше." Онда баба изиђе напоље, а царев јој син рече: „Е, баба, ја сам тебе служио поштено, сад ми дај што смо погодили." Баба му одговори: „Синко, што је погођено, оно ваља да буде. Ето, од дванаест коња бирај којег хоћеш." А он рече баби: „Та шта ћу бирати, дај ми онога из буцака, губавог, за мене нису лепи." Онда га баба стане одвраћати: „Како би ти узео онога губавог код таквих красних коња!" Али он једнако остане на своме говорећи: „Дај ти мени кога ја хоћу, тако је

погођено." Баба, не имајући куд камо, да му губавога коња, а он се онда с њом опрости, па пође водећи коња на улару. Кад га одведе у једну шуму, отре га и уреди, а коњ сине као да му је златна длака. Онда он уседне на њега па га потрчи, а он полети баш као тица, и за тили час донесе га пред змајеве дворе. Царев син, како уђе унутра, одмах рече царици: „Спремај се што брже." И тако се брзо спреме, седну обоје на онога коња, па хајде с Богом путовати. После мало, кад змај дође и види да царице нема, рекне своме коњу: „Шта ћемо сад? Или ћемо јести и пити, или ћемо терати?" А коњ му одговори: „Јео не јео, пио не пио, терао не терао, нећеш га стићи." Кад то змај чује, одмах седне на коња па потерај.

А њих двоје, кад оиазе за собом змаја где их тера, препадну се, те стану нагонит коња да брже трчи, али им коњ одговори: „Не бојте се, не треба бежати." Кад једанпут, али змај већ да их стигне, онда коњ под змајем повиче коњу под царевим сином и царицом: „Забога брате, причекај ме, хоћу да цркнем тебе вијајући." А овај му одговори: „А што си луд те носиш ту алу. Ногама увретен, те њега о камен, па хајде са мном." Кад то чује коњ под змајем, а он махне главом и снагом, а ногама увретен, те змаја о камен; змај сав прсне на комаде, а коњ се с њима удружи. Онда царица уседне на овога коња, и тако отиду сретно у њезино царство и онде остану царујући до свога века.

Три јегуље

Бијаше један рибар, који једном за три дана засобице ништа друго не могаше ухватити у мрежу него само по једну јегуљу. Ухвативши треци дан трецу јегуљу, наиједи се и реце: "Враг узео и овако рибане, кад се ништа друго не ухвати него по једна јегуља." У то једна од оне три јегуље проговори и реце му: "Немој тако, јадан цоеце, проклињати; ти не знаш шта си ухватио; ти си ухватио за се велику срецу, него закољи једну од нас три и прекини на четверо, па један комад дај жени да изије, други куцки, треци кобили, а четврти усади више куце: ондар це ти родити жена два близанца сина, куцка окотити два пса, кобила ождријевити два ата, а више куце изникнуце ти двије сабље златне."

Послуша рибар јегуљу и учини све како му је она рекла, и све му се ово догоди прве године: роди му жена два близанца, куцка два хрта, кобила два ата, а више куце му изникну двије сабље. Кад му синови приспију у нека доба година, један од њих два реце оцу: "Тата! видим да си ти цоек сиромах и да нас не можеш хранити, него ја цу узети једнога коња, једнога пса и једну сабљу па одох по свијету: млад сам, зелен сам, па де ми глава ту ми храна." Рекавши ово оцу обрне се к брату говореци: "Брате с Богом! ја подох главом по свијету, цувај куцу и ради о користи, оца поштуј; и ево ти ова боцица пуна вода, држи је при себи, а кад видиш да ти се вода у њој замути. знади ондар да сам ти погинуо."

Ово изреце те отлен свој пут. Ходајуци по свијету доде у некакав велики град и шетајуци крозањ упази га царева шцер, и уњ се смртно заљуби и реце оцу цару да га зове у куцу, те је он послуша. Када ови младиц улезе у царски двор, и девојка каде га добро сагледа и упази

сабљу, пса и коња да је све мимо и шта на свјету лијепо, још се вецма заљуби и оцу реце: "Тата! ја хоцу вјенцати овога младица." На ово цар пристане, а ни младицу не би жао, те ствар погодена: вјенцају се по закону. Једно веце стојечи он са женом својом на прозору, угледа не далеко од куце некаку велику гору де сва у великоме пламену пламти, па упита жену шта је оно, а она му одговори: "Не питај ме, господару! оно је чудовита гора, што преко дан сијева а по ноци гори, и когод к њој поде да види што је, остане у они трем мутав и на оно мјесто удурецен."

Он ње не слушајуци узјаше на свога коња, припаше своју сабљу и поведе свога пса, те пут ове горе. Кад доде у гору, упаци једну бабу де сједи на једном камену станцу, и држи у једној руци штап, а у другој некаку траву. Тек што бабу види, упита је што је ова гора овака, а она му реце да приступи напријед пак це знати. Он приступи и баба га уведе у некаку авлију оградену костима јунацкијем, а по авлији толики људи мутави и удурецени стоје.

Тек пошто у ову авлију уљезе, остаде и он и коњ му и пас мутав и окамени се на ономе мјесту де се нашао. У та исти трем замути се брату му боцица воде, те он јави оцу и мајци да је његов брат а њихов син мртав, и да га иде тражити; те он од мјеста до мјеста, од града до града, док нанесе га среца у онај исти град и пред царев двор. Када га цар угледа, ухвати муштулук шцери говоречи јој: "Ево ти мужа!" Она истрци, и видеци девера који бијаше исто као брат, као да си јабуку разрецао по наполи, а видеци истога коња, истога пса, исту сабљу, притрце обоје и цар и шцер к њему и поцну га љубити и у куцу водити мислеци цар да му је зет а шцер му да јој је муж.

Ови детиц зацуди се овој њиховој љубави, досјети се да су га узели на мјесто брата, те се и он стане показивати као да је њезин муж и царев зет. Кад је било к вецеру, поду лијегати, и жена га као мужа зовне шњоме да леже, но он тек што леже, извади сабљу и стави је између себе и ње. Она му се зацуди шта му је, а он јој реце да му се разбио сан, пак се дигне, стане на прозор, па ону чудесну гору кад види, упита је: "Ма жено моја! кажи ми што она гора гори." Она му одговори: "За Бога, да ли ти нијесам још ону вецер казала каква је гора." "Како каква је?" упита је он опет, а она му одговори: "Да когод онамо поде, остане мутав и удурецен, пак сам се била препала да нијеси поцем онамо пошао."

Цувши он то, досјети се јаду, те једва доцека доклен му дан доде. Кад свану, он узјаше на свога коња, припаше сабљу и поведе пса па се упути к оној гори, те кад опаци ону бабу, извади сабљу и насрне с коњем, а надршка пса, не говоречи ни ријечи. Баба се препане и повице да је не посијеце. "Брата ми на двор!" повице он. Онда му баба доведе брата и поврати му говор и душу. Кад се браца видеше и за здравље распиташе, крену пут дома. У путу реце брат који бијаше удурецен: "Ах брате за Бога, дај да се повратимо и да избавимо оне људе који су затрављени као што сам и ја био."

Те тако и ураде: поврате се и ухвате бабу, те јој отму ону траву и поцну мазати оне људе док сви говорити и мицати се поцеше. Кад тако сви који су онде затрављени били оживе, убију ону бабу, те ова два брата к царевој куци а остали сваки својој; и лаж цуо, лаж казао, и Бог ми те веселио!

Змија младожења

Била једна сирота жена која није имала од срца порода пак се молила Богу да јој да да затрудни макар змију родила. Бог јој да те затрудни, и кад доде време, роди змију. Змија како се роди од мајке одмах утеце у траву и нестане је. Сирота жена једнако је жалила за змијом и плакала где јој Бог испуни жељу те роди, па јој пород побеже незнано ни куд је ни како је. Кад тако проде двадесет година онда змија доде и проговори матери: "Ја сам ова твоја змијица што си ме родила па сам од тебе у траву побегла; сад сам, мајко, дошла к теби да ми просиш у цара девојку те да ме жениш."

Мати се обрадује изнајпре кад види свој пород, али се одмах забрине како би смела она за змију и у својој сиротињи просити у цара девојку! А змија јој опет реце: "Иди мати, не премишљај ништа, јер знаш да су свакој девојци врата отворена; а ако ти је баш цар не да, не це ти главе узети. Макар ти шта цар казао, кад се вратиш не осврци се док нашој куци не додеш." На то се она склони па поде к пару.

Кад доде у царев двор, слуге је не хтену одмах пустити пред цара, а она се стане молити и тако је једва пуста. Кад изиде пред цара, реце му: "Светли царе! Ето твоје сабље, а ево моје главе. Ја нисам дуго време имала од срца порода, пак сам се молила Богу да ми да да затрудним макар змију родила, и он ми да те затрудним, а кад доде време, роди се змија, и како се роди, побегне у траву и нестане је. Сад пошто је прошло двадесет година, змија доде к мени и посла ме к теби да просим у тебе за њу девојку."

Цар се на то насмеја па јој реце: "Дацу ја за твога сина девојку, ако нацини цуприју од мога двора до свога од бисера и драгога камења." Онда се мати врати куци не обзируци се, и како је ишла од царева двора, све се за њом цуприја градила од бисера и драгога камења до пред њезину куцу. Кад мати каже змији шта јој је цар рекао, онда јој она опет рекне: "Иди мати сад да видиш хоце ли ми цар дати девојку, так шта ти год одговори, кад се вратиш, опет се не осврци до наше куце." Мати се опет подигне, и кад изиде пред цара, запита га, еда ли це јој сад за сина дати девојку, а цар јој одговори: "Ако твој син нацини дворе боље од мојих, дацу му девојку."

Онда се мати врати куци и идуци путем није се освртала, а кад доде својој куци, а то место њезине куце двори бољи од царевих. Кад мати каже змији шта је цар рекао, онда јој змија опет рекне: "Иди мати да видиш хоце ли ми цар сад дати девојку па шта цар рекао да рекао, кад од њега подеш не осврци се до наше куце." Кад мати доде пред цара она му каже да су у њена сина двори бољи од царевих и запита га хоце ли јој вец дати девојку, а цар јој одговори: "Ако твој син узима у своме двору свашта боље него што је у моме, дацу му девојку."

Онда мати поде куци, и идуци није се освртала, а кад доде куци, али у њеној куци трипут боље него у царевом двору: све златни јелени, кошуте, тице, квотке, пилици, зецови, све златно. Кад мати каже змији шта је цар рекао, змија јој рекне: "Иди мати опет цару, те га питај хоце ли ми сад дати девојку." Кад мати отиде к цару и каже му да у двору њена сина има свашта боље него у његову, онда цар рекне својој ццери: "Кцери моја! Теби сад ваља

поци за ову змијицу, јер он свашта има боље од нас." Тако змијица скупи сватове и одведе цареву кћер те се венца с њоме.

После некога времена змијина жена затрудни. Онда је стане питати матери, стану је питати сестре и сви њезини: "Како ти са змијом остаде трудна?" А она се није хтела издати, него је све говорила: "Тако ми је Бог дао те сам трудна остала." Најпосле узме је свекрва питати: "Снахо моја, како је то? Како ти са змијом спаваш?" Она се онда изда свекрви говорећи: "Мати моја! он није змија, већ је он момак да лепшега нема. Свако веће он излази из оне змијиње кошуље, а ујутру се опет у њу завлаци."

Кад матери змијина то чује, врло се обрадује и зажели видети свога сина кад изиде из змијиње кошуље, па запита снаху како би га могла видети, а снаха јој реце: "Кад подемо легати, ја ћу извадити кључ из врата, па кад се стане скидати, онда ћеш га видети кроз рупу." Кад матери тако види свога сина, онда стане мислити како би уцинила да он онаки остане до века.

Једном реце снаси својој: "Хајде, снахо, да ми његов свлак изгоримо: ја ћу ужарити пећ и у ватру га бацити нека изгори." А снаха јој одговори:

"Бојим се, мајко, да му што не буде." А матери реце: "Не ће њему бити ништа, него како га вруцина обузме, а ти узми хладне воде па га помало поливај док свлак не изгори." И тако се договоре, те матери ужари пећ, па кад у веће изиде момак из змијиње коже и легне спавати, оне некако украду онај свлак па га баце у пећ.

Како свлак стане горети, одмах њега стане вруцина обузимати, а оне га све водом поливај и тако остане жив. А кад га попусти вруцина и прене се од сна, он осети смрад од свлака, па скоци на ноге и повице: "Шта урадисте да од Бога надете? Куда ћу оваки?" А матери и жена салете га: "Па боље да си таки, и боље да си меду људима." И тако га једва утишају. Кад то чује таст његов, одмах му још за свога живота преда царство, и тако он постане цар, те је царовао сретно до свога века.